

Van: Elvira van Baarle
E-mail: bbo@rotterdam.nl

Ons kenmerk: M2303-2935 - 23bo004313
Bijlage(n): 1

Onderwerp: Voortgangsbrief ondersteuning
gedupeerde ouders in de Toeslagenaffaire

Datum: 5 april 2023

Aan de commissie Werk, Inkomen,
Onderwijs, Samenleven,
Schuldhulpverlening,
Armoedebestrijding en NPRZ

Beste commissieleden,

In de Expertmeeting Toeslagenaffaire van de Commissie WIISA is op 14 juli 2021 afgesproken de raad periodiek te informeren over de voortgang van de ondersteuning van Rotterdamse gedupeerde ouders in de Toeslagenaffaire (21bb635). Sinds 26 oktober 2021 bent u via verschillende brieven geïnformeerd over de ontwikkelingen (21bb13106, 21bb014783, 22bb773, 22bb3348). De laatste brief die u hierover ontvangen heeft is, de vierde voortgangsbrief, verstuurd op 6 december 2022 (22bb008326). De brief die nu voor ligt geeft een overzicht van de ontwikkelingen van december 2022 tot maart 2023.

Inleiding

Gedupeerde ouders in de Toeslagenaffaire is 'ongekend' onrecht aangedaan door de Rijksoverheid. Het Rijk is primair aan zet als het gaat over het herstel van het aangedane leed. Gemeenten hebben een belangrijke rol in de uitvoering van de hersteloperatie. In deze voortgangsbrief wordt u op de hoogte gebracht van de ontwikkelingen in de afgelopen periode. Dit doen we op de volgende thema's:

1. Algemene stand van zaken aantallen en dienstverlening
2. Kind-regeling
3. Participatie initiatieven en (wijk)netwerken
4. Pilot NPRZ-toekomstdromen
5. Ondersteuning werk en participatie
6. Communicatie: samen met ouders en jongeren
7. Verwachte ontwikkelingen

Voortgangsrapportage

1. Algemene stand van zaken aantallen en dienstverlening

In de brede hersteloperatie kinderopvangtoeslag is het financieel herstel van gedupeerde ouders een verantwoordelijkheid van het Rijk. Ten aanzien van de Brede Schuldenaanpak hebben we als gemeente een rol vanuit de invorderingskant. Ondersteuning op 5 leefgebieden aan gedupeerde ouders en hun kinderen is een gemeentelijke verantwoordelijkheid. Zoals u weet is de Gemeente Rotterdam sinds 2020 voortvarend en grootschalig gestart met het verlenen van hulp en ondersteuning aan Rotterdamse gedupeerden.

Op 5 november 2022 is de wet Hersteloperatie Toeslagen in werking getreden. Deze wet draagt bij om gedupeerden van de Toeslagenaffaire recht te doen en hen te helpen een nieuwe start te maken. Ook biedt deze wet de basis voor de Kind-regeling en de ex-partnerregeling. We zien dat de invoering van de wet en de communicatie hierover reacties oproept. Ouders zijn soms wanhopig en boos, omdat de behandeling van de daadwerkelijk geleden schade door de Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen (UHT) lang op zich laat wachten. Een ouder geeft aan "Ik wil deze gebeurtenis achter me laten". Ook zien we nog steeds nieuwe meldingen en vragen. De werkdruk bij coaches toeslagen neemt toe door verloop van medewerkers, complexere casuïstiek en nieuwe aanvragen. Dit gegeven in combinatie met de kind-regeling maakt dat de caseload hoger wordt. Hierdoor komt het helaas voor dat gedupeerde ouders en kinderen langer moeten wachten op ondersteuning door een coach toeslagen. Om dit te kunnen voorkomen zetten we in op het behouden van medewerkers en het werven van nieuw personeel. Daarnaast maken we gebruik van de inzet van ervaringsdeskundigen, die zich ook bekwamen in ondersteuning aan gedupeerde ouders en zetten we externe organisaties als zelfstandig psychologen en therapeuten in.

Ten tijde van het schrijven van deze voortgangsbrief zijn de cijfers beschikbaar tot half maart 2023. Op dat moment zijn er 9.967 mogelijk gedupeerden van de Toeslagenaffaire bekend in Rotterdam. 5.099 zijn hiervan erkend. 211 niet erkend. Van 4.248 ouders loopt het erkenningstraject nog. 409 burgers hebben zichzelf afgemeld bij het UHT. Er melden zich nog steeds nieuwe mogelijk gedupeerden. Ongeveer 40% van de erkend gedupeerde ouders wenst hulp na contact met het informatiepunt. Het overige deel geeft aan geen structurele hulpverlening te willen. (Gebrek aan) Vertrouwen in de overheid speelt daarbij een rol. Ons doel blijft om alle gedupeerde ouders te bereiken en onze hulp aan te bieden. Niet alleen voor ondersteuning bij enkelvoudige vragen door het Informatiepunt, maar ook indien nodig brede ondersteuning vanuit Wijkcoaches Toeslagen. Er zijn tot februari 2023 1.113 plannen van aanpak opgesteld voor maatschappelijke en/ of financiële ondersteuning. De bijgevoegde monitor (bijlage 1) geeft meer informatie over de aantallen en ondersteuning die geboden is.

Aflopen moratorium

Sinds de voortgangsbrief van 6 december 2022 is actief ingezet op het voorkomen van problemen door het aflopen van het moratorium. Landelijk worden integrale beoordelingen die nog lopen, terwijl het moratorium bijna afloopt, als eerst afgehandeld. Ook krijgen mensen minimaal 2 maanden voordat hun moratorium afloopt een brief met extra informatie. Als bij ons in beeld komt dat het aflopen van het moratorium leidt tot problemen leiden we deze mensen door naar het Expertise Team Financiën (ETF).

We zijn met het ETF in gesprek om deze mensen goed te kunnen helpen. Ook bieden we ondersteuning bij het aanvragen van de noodprocedure UHT.

Driegesprek

Ook het driegesprek is verder ontwikkeld. Het driegesprek is een van de uitkomsten van de herijkings-operatie bij het UHT met als doel om tot een versneld en verbeterd proces te komen. Het is een gesprek tussen de gedupeerde ouder, de zaakbehandelaar bij het UHT en een coach vanuit de gemeente. De verschillende invalshoeken zouden bijdragen aan een meer persoonlijke benadering en daarmee staat het belang van de ouders nog meer centraal. Een ouder geeft aan: "Ik had het idee dat ik de vrouw van de gemeente al eerder gezien had, dan ga je er wat luchtiger in, omdat je iemand al gezien hebt". Rotterdam heeft meegewerkt aan de kleinschalige pilot. Het gesprek heeft zijn meerwaarde bewezen. Ouders voelen zich gehoord en het gesprek draagt bij aan financieel en emotioneel herstel. De komende periode wordt landelijk gewerkt aan de doorontwikkeling en implementatie van het driegesprek.

Uithuisplaatsingen

In de vorige voortgangsbrief is uw raad geïnformeerd over de werkwijze waarop we ouders ondersteunen die zowel slachtoffer zijn van de Toeslagenaffaire als te maken hebben gehad met uithuisplaatsingen van hun kind(eren) of een andere jeugdbeschermingsmaatregel. Dit betreft zonder uitzondering zeer kwetsbare mensen die veel meegemaakt hebben. Dat is de reden waarom de begeleiding heel zorgvuldig ingericht moet worden. En vrijwel altijd in nauwe samenwerking met Jeugdbeschermingsorganisaties (gecertificeerde instellingen of GI's) of andere organisaties om gezinnen goed te ondersteunen is. Deze samenwerking is de afgelopen periode voortgezet.

De onafhankelijke positie van het Landelijk Ondersteuningsteam Uithuisplaatsingen (LOT) en de positieve ervaringen met dit ondersteuningsteam, verlagen de drempel om contact op te nemen met het LOT. Desondanks blijft contact leggen met gezinnen waar kinderen uit huis geplaatst zijn moeilijk. Er wordt gewerkt aan landelijke communicatie om ouders te informeren en te motiveren om hulp te vragen als zij daar behoefte aan hebben. De gemeente besteedt periodiek aandacht aan deze doelgroep via sociale media. Bij het LOT zijn 39 Rotterdamse gedupeerde ouders in beeld waar een uithuisplaatsing aan de orde is geweest. Bij de gemeente zijn er hiervan 27 in de ondersteuning. Met de overige 12 ouders hebben wij momenteel geen contact. Zij staan daar op dit moment niet voor open. Wanneer de ouders behoefte hebben aan ondersteuning vertrouwen wij op de goede samenwerking met het LOT om ons in te schakelen wanneer de ouder daaraan toe is. Hierbij is het goed om op te merken dat de inzet van de gemeente alleen mogelijk is als de gedupeerde dit zelf wel.

2. Kind-regeling

Met de ingang van de wet Hersteloperatie Toeslagen, is ook de basis gelegd voor de kind-regeling. De kind-regeling is beschikbaar voor kinderen van erkend gedupeerde ouders/verzorgers. Het gaat in deze regeling om kinderen in de leeftijd van 0 tot 39 jaar. Zij hebben recht op een financiële tegemoetkoming en brede ondersteuning op verschillende leefgebieden. De eerste kinderen zijn eind 2022 benaderd door het UHT. Vanuit Rotterdam zijn er tot midden maart 117 jongeren die zichzelf hebben gemeld bij het Informatiepunt toeslagen met een hulpvraag.

De jongeren die zich melden zijn 18 jaar of ouder. Dit is ook de doelgroep die als eerst benaderd is door het UHT. De meldingen hebben ons inzicht gegeven in de (ondersteunings-)vragen die zij hebben. Op basis van de bestaande ondersteuning, vragen van kinderen/ jongeren en hun behoeften aan ondersteuning wordt het hulpaanbod aan kinderen en jongeren verder vormgegeven. We horen veel vragen over mentale ondersteuning, opleiding en huisvesting. Ook zien we dat in veel gevallen sprake is van schulden. Aan 89 jongeren is naar aanleiding van het contact nadere ondersteuning aangeboden. Dit betreft met name ondersteuning op het gebied van schulden of (brede) ondersteuning van een wijkcoach toeslagen.

De hulp aan jongeren met schulden heeft onze aandacht. In tegenstelling tot erkend gedupeerde ouders, is er voor kinderen van erkend gedupeerde ouders geen specifieke schuldenaanpak. Uit een analyse van de eerste aanmeldingen blijkt dat kinderen daar wel baat bij hebben. In sommige gevallen zijn door kinderen schulden aangegaan om de (financiële) stabiliteit in het gezin te vergroten. We benutten nu de reguliere dienstverlening om kinderen te ondersteunen en te helpen met hun financiële vragen en eventuele schulden. We voeren een actieve lobby richting het Rijk om een schuldenaanpak voor deze kinderen mogelijk te maken die overeenkomt met die van de gedupeerde ouders; dan wel meer ruimte te creëren voor maatwerk in de schuldenaanpak bij kinderen. Dit heeft er inmiddels toe geleid dat we samen met het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de Belastingdienst meer zicht creëren op de problematiek. Samen maken we inzichtelijk welk maatwerk in individuele gevallen toegepast kan worden bij het aflossen van de DUO schuld. Hier wordt ook het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap bij betrokken. Er is vooralsnog geen toezegging gedaan dat een dergelijke regeling er gaat komen. We hopen in de volgende voortgangsrapportage meer te kunnen vertellen.

Ook bij de kindaanpak wordt ingezet op het verbinden van lotgenoten en het inzetten van ervaringsdeskundigheid om de dienstverlening passend vorm te geven. We sluiten hiermee aan bij de behoeften van de kinderen en de expertise die er al is vanuit gemeente en andere ondersteunende partijen. Er is momenteel een netwerk van ca. 17 jongeren. We bouwen de komende periode verder aan dit netwerk. De regie ligt bij de jongeren zelf.

Wij hebben u in de 4de voortgangsrapportage geïnformeerd over de ontwikkeling van een specifiek instrumentarium voor het begeleiden van kinderen uit toeslagengedupeerde gezinnen. In het tweede kwartaal van 2023 komt op onze website een menukaart beschikbaar met welke dienstverlening we bieden en wat eventueel nog (door)ontwikkeld wordt voor de specifieke doelgroep kind van erkend gedupeerde. Mede op basis van wat jongeren zelf aangeven aan behoefte en de ervaringen met de doelgroep tot nu toe.

3. Participatie initiatieven en (wijk)netwerken

Een deel van de Rotterdammers die gedupeerd zijn door de Toeslagenaffaire, vinden om verschillende redenen niet de weg naar de gemeente of overheid voor ondersteuning of hulp. In de Rotterdamse wijken zit veel kracht, energie en kennis om in contact te komen met gedupeerden. Met behulp van (wijk)netwerken, gedupeerden en ervaringsdeskundigen organiseren we de ondersteuning waaraan behoefte is.

De gevraagde ondersteuning is op dit moment vooral het organiseren van lotgenotenbijeenkomsten en aanverwante activiteiten met gedupeerden.

Er zijn nu 2 lotgenotengroepen actief onder de naam 'de Rotterdamse Volhouders'. Eén in Delfshaven en één in Rotterdam Zuid. De bedoeling is dat de Volhouders meerdere lotgenotengroepen stadsbreed gaan opstarten als daar behoefte aan is. Ook is er een nieuwe lotgenotengroep in Rotterdam Noord gestart. Tot op heden zijn er ca. 60 gedupeerden die deelnemen aan deze lotgenotengroepen. Deze groep is aan het groeien. Daar waar gewenst en nodig faciliteert de gemeente deze lotgenotengroepen.

Tot slot werken we samen met de VNG, Gemeentelijke en Nationale Ombudsman om de gedupeerde ouders te bereiken.

4. Pilot NPRZ-toekomstdromen

In de 4e voortgangsbrief is een toelichting gegeven op de pilot 'Toekomstdromen' in Rotterdam Zuid. Er is toen aangegeven dat klein zou worden gestart en de pilot in eerste instantie zou lopen tot december 2022. Doordat het opzetten en de uitvoering van de pilot meer tijd heeft geverg, is besloten de pilot te verlengen. De verwachting is dat deze uiterlijk in het tweede kwartaal van 2023 wordt afgerond. De uitkomsten van deze pilot en het eventuele plan voor vervolg worden in de volgende voortgangsrapportage toegelicht.

5. Ondersteuning werk en participatie

Werk is een van de vijf leefgebieden waarvoor ondersteuning georganiseerd wordt. Van de ouders die gemeld zijn door de Belastingdienst bij de gemeente Rotterdam als gedupeerden van de Toeslagenaffaire heeft momenteel bijna 20% een bijstandsuitkering. De focus ligt nu vooral op het schuldenvrij maken en maatschappelijke ondersteuning om de grootste problemen op te lossen. We willen dit verbreden en starten een pilot richting werk/participatie. De pilot heeft als doel gedupeerden stappen laten zetten die kunnen leiden tot werk. Denk aan scholing, cursussen, vrijwilligerswerk en andere vormen van een daginvulling waardoor mensen weer deelnemen aan de maatschappij. De hoop is dat de gedupeerden die potentie hebben om aan het werk te gaan straks ook weer aan het werk kunnen en onafhankelijk van een uitkering worden. We bieden hierin maatwerk. Er worden ervaren collega's op het gebied van werk en participatie ingezet om deze ondersteuning verder vorm te geven. De pilot heeft de looptijd van 1 jaar en de eerste resultaten worden in de volgende voortgangsbrief gepresenteerd.

6. Communicatie: samen met de ouders en jongeren

Om goed vindbaar te zijn en te blijven voor alle door de Toeslagenaffaire gedupeerde Rotterdammers actualiseren we de bestaande communicatiemiddelen met relevante informatie en beeldmateriaal voor ouders, jongeren en netwerk. Denk aan de webpagina Informatiepunt Toeslagenaffaire | Rotterdam.nl en de toolkit Toeslagenaffaire 010. Het actualiseren van de communicatiemiddelen doen we in nauw overleg met een aantal ervaringsdeskundigen, partners in de wijk en gedragswetenschappers.

Nu vanuit het Rijk de Kind-regeling van kracht is, wordt de communicatie de komende maanden met name ingezet op de ondersteuning van kinderen. Te beginnen bij de kinderen die door UHT aangeschreven worden.

Ook zetten we in op een campagne om deze groep te bereiken, bij gebrek aan gegevens over de kinderen zelf. Deze campagne wordt samen met ons netwerk van kinderen/jongeren vormgegeven.

7. Verwachtte ontwikkelingen

De komende periode blijven we ons inzetten om ouders en kinderen die gedupeerd zijn in de Toeslagenaffaire zo goed mogelijk te ondersteunen bij een frisse start.

De kinderopvangtoeslag wordt aangevraagd door 1 ouder. De compensatie van de kinderopvangtoeslag gaat in dit geval ook naar 1 ouder: de aanvrager. De compensatie is bedoeld voor het hele huishouden, dus niet slechts voor de ouder die het heeft aangevraagd. In sommige huishoudens leidt dit tot vervelende situaties: bijvoorbeeld als partners niet meer bij elkaar zijn of een partner/ ouder is overleden. Daarom is landelijk besloten ook een regeling te ontwikkelen om ex-partners en nabestaanden te compenseren. Het streven is de uitvoering hiervan te starten vanaf 1 juli 2023. Vanuit Rotterdam zijn we betrokken bij deze ontwikkeling. In de volgende voortgangsbrief zullen we u hier verder over informeren. Tot slot blijven we richting de Belastingdienst/UHT ook aandacht vragen voor de snelheid van het proces van erkenning.

Niet-erkend gedupeerden

Tot slot is er blijvend aandacht voor de mensen die niet erkend worden als gedupeerde. Per brief worden zij vanuit de gemeente geïnformeerd over het vervolgproces en mogelijkheden. We proberen via de brieven aan te sluiten bij het belang van de ouders. Bijvoorbeeld door aan te geven dat er ruimte is voor maatwerk. We zorgen voor een 'zachte landing' in de afwikkeling en overdracht van ondersteuning. Hiervoor is samenwerking tussen verschillende clusters binnen de gemeente en hulpverlening (bijvoorbeeld Expertise Team Financiën en het wijkteam) georganiseerd.

Financiële en juridische consequenties/aspecten:

De financiële consequenties van de Rotterdamse aanpak zijn ongewijzigd. De kosten zijn op te splitsen in uitvoeringskosten en de kwijtschelding van schulden en vorderingen. Het Rijk neemt de vergoeding van alle kosten op zich. Dit is vastgelegd in verschillende Specifieke Uitkeringen (SPUK's). Dit omvat zowel de kosten van de ondersteuning op de vijf leefgebieden (financiën, wonen, zorg, gezin en werk, mits vastgelegd in een plan van aanpak), als de uitvoeringskosten en de kosten van het kwijtschelden van gemeentelijke vorderingen. Over heel 2022 heeft gemeente Rotterdam ca. 8 miljoen euro ingediend bij het Rijk voor brede ondersteuning die is geboden. Voor kwijtscheldingen gaat het om ruim 7 miljoen euro. Deze kosten zijn ingediend en liggen bij het Rijk ter akkoord.

De gemeente vergoedt de reeds afgeloste bedragen die Rotterdammers in minnelijke schuldregelingen hebben gedaan (voordat zij erkend werden als gedupeerde ouder). Voor deze kosten biedt het Rijk geen vergoeding aan de gemeente. Dit wordt opgelost binnen de begroting van Rotterdam. Tot februari 2023 is er ca. 1 miljoen euro aan reeds afgedane aflossingen in de MSNP vergoed. Ruim 4 miljoen euro is kwijtgescholden.

Tot slot

We blijven ons de komende periode inzetten op het bieden van een frisse start aan gedupeerde ouders en kinderen. Waarbij we vanuit Rotterdam blijvend druk uitoefenen om de landelijke hersteloperatie te helpen versnellen en verbeteren. U ontvangt een nieuwe voortgangsrapportage in oktober 2023. In de eerste helft van 2023 willen we u graag nog een technische sessie aanbieden over de Toeslagenaffaire.

Met vriendelijke groet,

E. Yigit MSc
Wethouder Armoedebestrijding, Schuldhulpverlening, Taal

Bijlage(n):

Bijlage 1: Monitor toeslagen